

МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ ПРЕДМЕТІВ ЕКОЛОГО-ГЕОЛОГІЧНОГО ЦИКЛУ

*О.В. Чепіжко, д.геол. н., проф., В.М. Кадурін, к.г.-м.н., доц.
Одеський національний університет ім. І.І. Мечникова*

Методика викладання геологічних дисциплін - це напрямок педагогічної науки, що сформувався на основі педагогіки та геології і може бути виділений у окрему науку, яка розглядає раціональні способи і засоби керування процесом навчання і виховання, в результаті яких студенти оволодівають знаннями, необхідними для професійної діяльності спеціаліста, а також вміням застосовувати ці знання на практиці.

Методика як наука про систему процесу навчання і виховання засобами предмета геології розглядає зміст навчального предмету (його мету), форми та методи навчання і виховання, засоби та матеріальну базу. Основна мета методики викладання геології - пошук раціональних шляхів передачі студентам інформації про планету Земля, її геологічне середовище доступними способами і у доступній формі. Методики, що розробляються для викладання геології, в повній мірі можуть застосовуватися і для всіх предметів еколого-геологічного циклу. Основні методи навчання геології: спостереження, досліди, експериментальні та практичні роботи, проведення семінарів. Засоби навчання: натуральні об'єкти, наочні посібники, устаткування, навчально-методичний полігон. Все це визначає своєрідність методичних прийомів у викладанні геології як науки. Об'єктом вивчення методики викладання геології є закономірності системи процесу навчання, підготовки і виховання засобами предмета геології у закладах освіти всіх типів. Предметом є навчальна діяльність студентів і викладача та їхня взаємодія з метою засвоєння геологічних і еколого-геологічних знань. Методи дослідження - педагогічний експеримент, моделювання, вивчення і узагальнення передового педагогічного досвіду тощо. Методика викладання геології поділяється на загальну методику викладання геології і спеціальні методики викладання окремих наукових напрямків геології.

Відносно вмісту лекційного матеріалу, його вмісту і матеріалу проведено розробки і написано методичні вказівки і посібники. Проте ні в жодному посібнику не вказується - нема матеріалу - як подавати цей самий матеріал. У кожного в пам'яті є приклади того, що одного викладача сприймають як цікаво читаючого лекції, а іншого «поза очі» називають «люміналом». При тому що науково-педагогічна складова лекцій того й іншого однакова. Тому необхідно продляти увагу не змістовній частині лекцій, а саме способу викладання. Для досягнення цієї мети потрібно

усвідомити два блоки інформації. Перше - які типи лекцій бувають, друге - які виразні засоби є у викладача в арсеналі.

Треба оцінити особливості об'єкту (студента). Відомо, що у різному віці час концентрації уваги у дітей і молодих людей різний. Так, для учнів молодших класів школи час концентрованої уваги складає 5 хв., а для студентів 2-5 курсів цей час вже складає 20 хв. Саме виходячи з цього для ВНЗ обгрунтовано прийнята система лекцій два рази по 45 хв., з 5-хв. перервою «на перезавантаження». При цьому баланс часу 45 хв. розділяється на 10 хв. концентрації уваги, 20-хв. інтенсивного викладання, 15-хв. - повтор і закріплення матеріалу.

Пам'ять - психічний процес, який полягає в закріпленні, збереженні та наступному відтворенні минулого досвіду, що дає можливість його повторного застосування в життєдіяльності людини. Виділяють такі види пам'яті за методом запам'ятовування: мимовільна (асоціативна) - інформація запам'ятовується без спеціальних прийомів заучування, під час виконання діяльності або роботи з інформацією; довільна - цілеспрямоване заучування за допомогою спеціальних прийомів. Ефективність запам'ятовування залежить від прийомів та цілей запам'ятовування. За характером переважаючої психічної активності: рухова - пам'ять на рухи та їх системи; емоційна - пам'ять на почуття, які виступають стимулом до діяльності; образна - пам'ять на уявлення: зорова, слухова, нюхова, смакова, дотикова; словесно-логічна - специфічна людська, запам'ятовується думка у формі понять.

Разом з тим, потрібно враховувати, що в основному людина використовує слух і зір. Саме останнім маємо приділяти основну увагу. Оскільки для кожної людини властивий індивідуальний засіб розкладання цих типів пам'яті, то і викладачу потрібно розподіляти способи проведення занять - по різному у різних типах лекцій. Які бувають лекції? Перше - пасивні, друге — активні, третє - інтерактивні. Пасивні лекції використовуються при викладанні на великих потоках, де кількість слухачів перевищує 100 осіб. У цьому випадку лектор знаходиться на трибуні і в його арсеналі є тільки голос, дошка з крейдою, плакати, мультимедійний пристрій і вказівка. Активні передбачають що лектор знаходиться в середовищі слухачів веде активну розповідь з елементами акторської майстерності. Слухачі приймають активну-пасивну участь. Інтерактивні — лектор залучає студентів до активної співпраці, шляхом задавання питань з обов'язковим отриманням відповіді.

В арсеналі у викладача маємо наступні виразні засоби: темп мови, модуляція голосу, жести, акторська майстерність і *dress code*.

Задача сьогодення - розробка пакету вказаних засобів для кожного з циклу лекцій, враховуючи специфіку вмісту спеціалізованих еколого-геологічних дисциплін.